

Præsidenten, arkitekt Johnny Svendborgs tale til Akademiets Stiftelsesfest den 30. marts 2017

Deres Majestæt – Akademiets gæster og kunstnere.

Akademiet for de Skønne Kunster virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål inden for arkitektur og billedkunst, og Akademiets arbejde udøves gennem Akademiraadet.

Vi rådgiver om **den kunstneriske nødvendighed**.

Og når den kunstneriske dimension er **nødvendig**, så er det ikke nok, at sige til, når den mangler. Vi må også an vise, hvordan den kan opstå, hvordan den kan styrkes, og hvordan den kan udvikles. Akademiet må **mene** noget om kunsten.

Hvis kunsten ikke bevæger os, sanseligt og intellektuelt, så bevæger **vi** os ingen vegne.

I årets løb har vi ikke kun advaret mod æstetisk uopmærksomhed, men også mod ligegyldighed, og de kortsigtede løsninger. Vi har afvist byggeplaner uden kunstnerisk nødvendighed. Vi har kritiseret lemfældig omgang med vores største kunstværker i det offentlige rum. Måske vores kritik og advarsler er nødvendige på grund af **manglende viden** om kunstens værdi og potentiale?

Jeg er allermest stolt af, at vi har givet konkrete anbefalinger. Konkrete ideer til fremme af kunsten i Danmark. For eksempel når lokale politikere i Odense var ved at nedlægge det **Fynske Kunstakademi**. Her har vi informeret om betydningen af kunstnerisk uddannelse på højeste niveau **i hele landet**. Indtil videre er det lykkedes at sikre akademiets overlevelse. Danmarks tredjestørste by skal bruge sit kunstakademi til at berige og bevæge.

Personligt oplever jeg **Vikingskibsmuseet** i Roskilde som et arkitektonisk mesterværk.

Sammenhængen mellem vikingskibenes minimalistiske design og museets enkle konstruktion er kongenial og et eksempel på umistelig kulturarv. Desværre forfalder huset... Som professor og billedkunstner, Martin Erik Andersen, sagde: "Mister vi dette hus, hvor i al verden skal vi så tage vores udenlandske gæster hen?"

Akademiraadet har foreslået en konkret løsningsstrategi, af både æstetisk, teknisk, og udstillings-teknisk karakter. Og indtil videre står det kraftfulde, det mesterlige og skrøbelige hus endnu.

På et af Akademiets møder talte vi om, at det kan virke usædvanligt fladpandet at bygge høje huse. Det er problematisk, hvor byerne er lavest eller, hvor andres udsigter blokeres, og der skærmes for eksisterende, karakterfulde tårne - især når de nye højhuse udformes uden kunstnerisk begavelse. Akademiraadet anbefaler derfor Aarhus at bygge efter sine egne flotte og kloge byplanlægningsstrategier - i stedet for at lade tilfældighederne råde, som vi oplever på havnefronten, og senest med et uambitiøst forslag til et 15 etager højt byggeri på kanten af **Aarhus Å**.

Akademiraadet har løbende været i dialog med arkitekterne, som tegner højhuse på den tidligere **Postgrund**; et centralt område i København hvor bebyggelsesprocenten ønskes øget betragteligt. Akademiraadet mener, at navnlig forslaget karréstrukturer er for høje. Vi støtter de mest elegante skitser og anbefaler større forståelse for Københavns særkende: En by af karréer og tårne.

Vi har også kommenteret lokalplaner, og skrevet hørings svar angående de nye bebyggelser på det tidligere **Carlsberg** samt Sølund, ved **Sortedams Sø** i København. Begge med konkrete anbefalinger til mindre justeringer af arkitekturen inden færdigprojektering.

Men efter en granskning af **planlovens** ændringer, kan det konstateres, at der stadig ikke er introduceret redskaber til, hvordan den æstetiske vurdering i enkeltsager kan håndteres kvalificeret.

- Her savnes ganske åbenlyst en kunstnerisk, æstetisk forståelse – og vi er klar med rådgivning.

Akademiraadet har også fulgt udformningen af et nyt **IKEA** varehus på Kalvebod Brygge tæt. Vi glæder os over, at det kommende byggeri får langt større arkitektonisk kvalitet end bygherrens første oplæg. Facaderne nedskaleres og åbnes. Ved Dybbølsbro udformes et byrum, der som et rumligt krydspunkt, kombinerer indgangen til bygningen med områdets trafikårer. Desuden etableres et generøst offentligt parkrum henover bebyggelsen. Tilbage står dog stadig Akademiraadets stærke ønske om en billedkunstnerisk bearbejdning af projektet.

Og lettere forhastet virkede det, da vi blev præsenteret for planerne om at nedrive et byggeri med en af Danmarks største offentlige udsmykninger af Poul Gernes: **Paladsteatret** ved Vesterport i København. Forslaget, som det foreligger nu, virker respektløst, uden forståelse for byen og på bekostning af kunsten i det offentlige rum. På bekostning af karakter og identitet.

Vi mener, at det er på høje tid, at der udarbejdes en **fortætningsstrategi** i vores store byer. En ambitiøs fortætningsstrategi, som tager vare på de eksisterende værdier og skaber nye i samspil med disse. En fortætningsstrategi, som tillader, at byernes epoker kan aflæses, at byerne udvikles organisk, og den kunstneriske kvalitet øges.

Når vi bevæger os gennem byen, vil vi bevæges. Vi vil se **mere** af den kunstneriske kvalitet, ikke mindre.

Apropos det særlige og byens kunstneriske oplevelser, så har vi i hovedstaden, en af verdens 3 bedste samlinger af mesterlige gipsafstøbninger i Det Vestindiske Pakhus, tegnet af C.F. Harsdorff i 1781. **Afstøbningssamlingen** rummer 2.500 afstøbninger i gips af statuer, buster og relieffer fra oldtiden til og med renæssancen. Her er mange af de helt centrale værker i den europæiske kunsthistorie samlet. Nu er der økonomiske sparehensyn, som truer stedet.

Og Akademiraadet har derfor tilbudt sin hjælp i en kommende proces for at fastholde dette **helt helt** særlige sted i verden.

For et halvt år siden forlød det desuden, at **Horsens Rådhus** og dets mange store udsmykninger af Gernes skulle rives ned og erstattes af et indkøbscenter. Akademiraadet opfordrede på det kraftigste til at bevare den bygningsintegrerede kunst og at udarbejde en bevaringsstrategi. Tænk hvis et kommende nybyggeri – som en **særligt inspirerende** udfordring for arkitekterne - skulle tegnes, og opføres med rum, skabt i forhold til eksisterende **kunstværker**?

Nedrivningsplanerne er nu udsat, og borgmesteren i Horsens er i dialog med Akademiraadet.

Da forhenværende kulturminister Bertel Haarder i foråret ville flytte de unikke værkstedsfacilite-

ter, **Statens Værksteder for Kunst** på Gl. Dok, til billigere lejemaal i provinsen, anbefalede Akademi-
raadet at spare flytteomkostningerne, bevare værkstederne, og i stedet anvende de mange millio-
ner på at etablere **flere** værksteder i **hele** landet. Planen for udflytningen af Statens Værksteder
for Kunst blev lagt på is – **for nu**.

Min personlige mentor, arkitekt og professor Mogens Breyen, stillede engang en meget, meget
simpelt formuleret opgave på arkitektskolen. Opgaveteksten var faktisk kun én linje. Der stod:
"Find et smukt sted og byg på en måde så det bliver smukkere".

Bornholms Kunstmuseum er et byggeri, der ved sin placering og udformning styrker det landska-
belige drama, og understreger det smukke faldende terræn. Akademi-
raadet har netop indsendt et
høringssvar, da man planlægger en tilbygning, der modarbejder landskabsrummet. Akademi-
raadet opfordrer til udskrivelse af en arkitektkonkurrence for at få belyst mulighederne for en mere ind-
sigtsfuld løsning, og vi er nu i dialog med museet og forventer en mere indlevet løsning.

I årets løb har nogle af akademiets medlemmer skærpet formuleringer og holdninger, i et **Visions-
arbejde**. De to første mails er netop sendt ud, og der er flere på trapperne. Det er en intern ar-
bejdsproces, som fortsætter. Lad mig nævne et par eksempler fra Akademiets visionsarbejde:

I den offentlige debat har vi hørt meget om udkantsdanmark og "by overfor land-diskussionen",
men det er som om man overser, eller misforstår de lokale potentialer, når "**bykvaliteter**" bevidst-
løst foreslås flyttet til "**landkvaliteter**". Hvad angår de små bysamfund, er løsningen at forstå byg-
ningskulturens lille skala; at udnytte og udvide lokale kvaliteter. Derfor siger **Akademi-
raadet**: Re-
novér – transformér – byg, dér hvor der har været bygget før, og ikke imellem de små byer.

Vi mener, at den bedste arkitektur indeholder en kunstnerisk dimension og forener respekten for
det bestående med viljen og modet til at vise nye veje.

**Akademi-
raadet mener** også, at vi bliver nødt til at forstå vækst på en ny måde: Tænk derfor lang-
sigtet og i helheder. Forstå at skønhed og kunstnerisk kvalitet også er parametre.

Vindmøller skal ikke stå som høje mure ved kysterne. Akademiets visionsgruppe foreslår, at de
store vindmøller og forbrændingsanlæg samles i få enorme, gennemdesignede multienergiøer, på
åbent hav og på land - placeret efter nøje æstetiske stedsanalyser.
Det burde være enkelt: Det er nemlig både arrogant og dumt, at smadre Danmarks landskabelige
kvaliteter. **Hvordan måler man værdien af en horisont?**

Og engang var der vejtræer overalt, men fordi bilisterne forulykkede ved at køre ind i træerne,
blev de fældet. Senere fandt man så ud af, at bilisterne forulykkede af kedsomhed...!

**Akademi-
raadet mener**, at indfaldsvejene er porten til vores byer. Ankomst og afsked med byen
skal selvfølgelig hyldes med samme omhu og sans for skønhed som dens centrum.

**Akademi-
raadet mener** desuden, at **kunstcirkulæret**, som sikrer kunst i det statslige byggeri også
bør gælde i **regionerne**, og dermed for eksempel også i de ny supersygehuse.

Det er efterhånden en del år siden, at Selchau, Bornebusch og Brüel skabte Herlev Hospital sam-
men med Gernes. Er det ikke på tide at se nye mesterlige samspil mellem arkitektur og billed-
kunst?

Og når vi mener, at kunst er vigtig i det offentlige rum, må vi erkende, at det offentlige rum ikke længere kun er fysisk, men også virtuelt.

Akademiet foreslår derfor at udvikle en kunstnerisk æstetik også i det offentlige **digitale** rum. En æstetik, som udfordrer og bevæger.

Men for at kunsten overhovedet kan opstå, må vi også forstå vores **kunstneriske uddannelsesinstitutioner** som mere end blot en konkret finansiel investering.

Vi advarer derfor på det kraftigste mod tidens fokus på det umiddelbart målbare og de kortsigtede besparelser på disse **kulturinstitutioner**. Kunstnerisk kvalitet opstår ikke af sig selv. Åndfuldhed skal understøttes og næres.

Og så er jeg personligt meget stolt af, at det i år er lykkedes os at indstifte en helt ny medalje i Franciska Clausens navn. En medalje udført af billedkunstner Ellen Hyllemose. En **medalje**, hvor med Akademiet for De Skønne Kunster kan hædre et **enkeltstående** værk af fremragende kunstnerisk kvalitet inden for den frie eller den bundne kunst. Ikke siden 1979 er der indstiftet en ny medalje.

Den nye medalje er mesterligt udformet, som et respektfuldt og meget modigt nybrud. Et eksempel på, hvordan **en del kan være sin egen helhed**. Jeg håber, at den ny medalje vil motivere unge kunstnere til at skabe endnu mere af den allerstørste kunst.

Vi har også udgivet en beretning. Den orange bog er blevet et fornemt fysisk udtryk for Akademiets arbejde siden 2013. Med sine mange illustrationer af fantastisk billedkunst og arkitektur, er jeg stolt af, at bogen ikke kun indeholder tekster om, hvordan Akademiraadet **efterspørger** den kunstneriske kvalitet, men også konkret **anviser og eksemplificerer** den kunstneriske kvalitet.

Nu skal jeg slutte denne – **min sidste tale som præsident** – og jeg vil vende tilbage til pointen om kunstens nødvendighed.

Den franske filminstruktør Jean Luc Godard har sagt, at “kunstens nødvendighed ligger i det den afslører **i os selv**”.

Måske er den allerstørste kunst ikke “kun” mesterlig rent teknisk, og måske den ikke “kun” vil os noget uomgængeligt. Måske ligger betydningen af den største kunst i værkets tekniske udførelse, i værkets vilje **og** i selve **mødet** mellem værk og modtager.

Og det er derfor, at vi - i Akademiet for De Skønne Kunster - søger at fremme kunsten, ikke for kunstnernes skyld - ikke for kunstens skyld – ikke for arkitekternes skyld – ikke for arkitekturens skyld... men fordi kunsten bevæger os, og fordi alle bliver rigere i mødet med den store kunst.

Jeg vil mene, at det er **i mødet**, at kunstens nødvendighed ligger.

Det er det, vi fejrer sammen i aften.